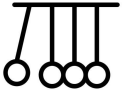

TURKEY'S UNHEARD VOICES

Avrupa'da Popülizme Yönelme

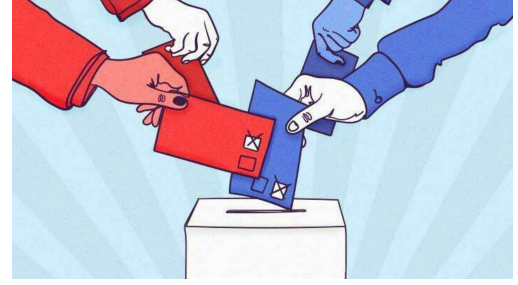
POLITICS

Zeynep Duru Görmeli

Giriş

Son birkaç yılda Avrupa, halkın memnuniyetsizliği, yapısal eşitsizlikler ve ana akım siyasi partilere olan güvensizlik nedeniyle büyük siyasi değişimlere sahne oldu. Bu değişimlerin merkezinde popülizm yer almaktadır. Popülizm; yerleşik elitlere karşı çıkan, "sıradan halkı" ön planda tutan ve çoğulculuk ile liberal demokratik normlara güvenmeyen bir siyasi harekettir. Bu popülist hareketler yalnızca ulusal seçimlerde değil, Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası kurumlarda da güç kazanmıştır. Geleneksel sol-sağ siyasi ayrımlar zayıflarken, kimlik ve kültür temelli yeni çatışmalar ortaya çıkmış, siyasetin işleyiş biçimini ve güç mücadelesini kökten değiştirmiştir.

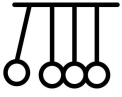
Tarihsel Arka Plan

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da siyaset, istikrarlı bir sol-sağ eksenine kuruluydu. Hristiyan Demokratlar, Sosyal Demokratlar ve Liberaller gibi büyük partiler; ekonomi politikaları, sosyal refah ve devlet müdahalesi gibi konularda yarışıyorlardı. Ancak 2000'li yılların başlarında bu yapı çökmeye başladı. Avrupa Birliği'nin genişlemesi, küreselleşme ve teknolojik dönüşüm; mevcut sistemin sınırlarını aşan yeni sorunları

beraberinde getirdi. 2008 küresel finansal krizi, Avrupa ekonomisi üzerinde büyük bir etki yarattı. Özellikle Güney Avrupa'da Yunanistan, İtalya, İspanya ve Portekiz; yüksek işsizlik, düşen GSYİH ve artan kamu borcu gibi sorunlarla karşı karşıya kaldı. AB, bu duruma teknokratik hükümetler eliyle kemer sıkma politikaları ile yanıt verdi. Ancak bu politikalar durumu daha da kötüleştirdi ve halkta ciddi bir öfke yarattı. Seçmenler yalnızca ulusal hükümetleri değil, aynı zamanda Avrupa

bütünleşmesini ve küresel kapitalizmi de sorgulamaya başladı. Aynı zamanda, hem AB içinden hem de dışından gelen göç oranı arttı. 2015 mülteci kriziyle birlikte çoğu Suriye, Afganistan ve Irak'tan gelen bir milyonu aşkın sığınmacı Avrupa'ya geldi. Bu durum, kültürel değişim, ulusal kimlik ve kamu güvenliği konusunda halkın kaygılarını artırdı. Açık

sınırlar ve çokkültürlülüğten yana olan geleneksel partiler, bu konularda halkın endişelerine kayıtsız kalmış görünüyordu.

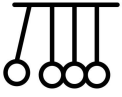
Siyasal Ayrımların Yükselişi ve Yeniden Şekillenmesi

Popülist partilerin Avrupa genelinde yükselişi, siyasal rekabetin dinamiklerini büyük ölçüde değiştirdi. Birçok ülkede temel siyasal çatışma eksenini, sınıfsal farklılıklardan kimlik, kültür ve egemenlik meselelerine kaydır. Akademisyenler bu dönüşümü geleneksel sol-sağ ayrımından “açık” ve “kapalı” toplum anlayışı ayrımına geçiş olarak tanımlar. Bazı partiler çokkültürlülük, Avrupa bütünleşmesi ve uluslararası işbirliğini savunurken, diğerleri ulusalcılık, kültürel homojenlik ve ulusüstü yönetime direniş gibi temalarla öne çıkmaktadır. Bu yeni ayrım çizgisi, birçok popülist partinin yükselişini hızlandırdı. Batı Avrupa’da Fransa’daki Ulusal Birlik, Avusturya’daki Özgürlük Partisi ve Almanya’daki AfD; göçmen karşıtlığı, AB karşıtlığı ve elit karşıtlığı temelinde yüksek oy oranlarına ulaştı. Güney Avrupa’da ise Yunanistan’daki SYRIZA ve İtalya’daki Beş Yıldız Hareketi, hem yerel elitlere hem de Avrupa Komisyonu ve IMF gibi dış kurumlara karşı sert popülist söylemlerle öne çıktı. Avrupa Parlamentosu’nun yapısında ve işleyişinde de bu dönüşüm açıkça görülmektedir. Ekonomik sol-sağ ayrımı yerini egemenlik, kimlik ve bütünleşme konularına bırakmıştır. Siyasi koalisyonlar daha kırılgan hale gelmiş, geçmişte marjinal olarak görülen partiler artık merkeze yaklaşmıştır.

Popülizmin Ekonomik Nedenleri

Avrupa’daki popülizmin arkasında çeşitli ve derin ekonomik sebepler bulunmaktadır. En önemli nedenlerden biri, küreselleşme ve makineleşmenin özellikle kırsal ve sanayi bölgeleri üzerindeki dengesiz etkisidir. Üretim sektörünün daralması ve geleneksel endüstrilerin yok olmasıyla birlikte, birçok kişi işini ve sosyal hareketlilik şansını kaybetmiştir. Araştırmalar, özellikle Çin’den gelen ithalat rekabetine açık olan bölgelerde, milliyetçi ve aşırı sağ partilere desteğin önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Eğitim düzeyi düşük, altyapısı kötü ve istihdam fırsatları sınırlı bölgeler popülist duyarlılığın yoğunlaştığı alanlar olmuştur. Popülist partiler, kendilerini unutulmuş hisseden seçmenlere bir ses sunmuş; güvenlik, yeniden yükseliş ve ulusal gücün geri kazanılmasını vaat etmiştir. Euro Bölgesi krizi bu sorunları daha da derinleştirmiştir. Ortak para birimini kullanan ülkeler, kendi para birimlerini devalüe edemedikleri ve mali disiplin kuralları nedeniyle kamu harcamalarını artıramadıkları için sosyal hizmetlerde kesintilere gitmiştir. Popülist partiler bu şikayetleri

kullanarak kendilerini Brüksel'deki uzak ve hesap vermez elitlere karşı “halkın savunucusu” olarak konumlandırmıştır.

Küresel ve Kimliğe Dayalı Nedenler

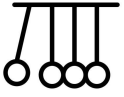
Maddi sıkıntılar popülizmin sadece bir kısmını açıklar; kültürel ve kimliğe dayalı faktörler de aynı derecede önemlidir. Popülist liderler, ulusal kimlik, dini miras ve kültürel geleneklere hitap ederek destek toplamışlardır. Kitle göçü, çokkültürlülük ve AB destekli bütünleşmenin ulusal toplulukların birliğini bozduğunu savunurlar. Bu anlatı özellikle yaşlılar, kırsalda yaşayanlar ve eğitim düzeyi daha düşük bireyler gibi kültürel olarak dışlanmış hisseden seçmenler için oldukça etkileyici olmuştur. Bu gruplar, kentsel elitler ve ana akım siyasi partiler tarafından savunulan kozmopolit değerlerden dışlandıklarını hissetmektedir. Popülist söylemler bu elitleri yozlaşmış, gerçeklerden kopuk ve ulusal egemenliği zayıflatmak isteyen güçler olarak resmeder. Bu duygular, 2015 mülteci krizi sırasında açıkça görüldü. Macaristan, Polonya ve Slovakya gibi ülkelerde liderler, AB'nin mülteci yerleştirme politikalarına karşı çıkmış ve bu direnci siyasi kazanca dönüştürmüştür. Batı Avrupa'da bile, entegrasyon sorunları ve kültürel çözülme tehlikesi söylemleri sağcı popülist partilere destek getirmiştir.

Seçmen Tutumları ve Parti Yeniden Yapılanmaları

Popülizmin yükselişiyle birlikte seçmen davranışları ve partilerin yapısında büyük değişiklikler yaşanmıştır. Eskiden işçi sınıfı ile merkez sol partiler arasındaki güçlü bağ zayıflamış; bu seçmen kitlesi artık sıklıkla sağ popülist partilere yönelmektedir. Öte yandan, kentli profesyoneller ise daha çok liberal ve yeşil partilere yönelerek siyasi manzarayı yeniden şekillendirmiştir. Bu değişim, özellikle sosyal demokrat partilerin güç kaybetmesine neden olmuştur. Ekonomik sorunlara ve kültürel kaygılara etkili çözümler geliştirmekte zorlanan bu partiler birçok ülkede yerini yeni ve sistem karşıtı oluşumlara bırakmıştır. Bazı ana akım partiler, özellikle göç ve ulusal kimlik konularında popülist fikirleri benimsemeye çalışırken; diğerleri ise popülist aktörleri dışlamak için koalisyonlar kurmaya çalışmıştır. Bu stratejilerin başarı oranı değişken olsa da, genel eğilim siyasal istikrarsızlık ve ideolojik kaymadır.

Medya, Dezenformasyon ve Dijital Hareketlilik

Modern medya ortamı, popülist partilerin etkisini artırmıştır. Sosyal medya, siyasi liderlerin seçmenle doğrudan, gazetecilik filtresi olmadan iletişim kurmasına olanak tanımıştır. Bu, kendilerini sistem dışı ve elitlere karşı savaşan aktörler olarak tanımlayan gruplar için özellikle etkili olmuştur. Sahte haberler ve dezenformasyonun yaygınlaşması, kutuplaşmayı ve güvensizliği derinleştirmiştir. Popülist liderler, ana akım medyayı sıklıkla taraflı ve yalancı olmakla suçlarken, kendileri de yanıltıcı bilgileri yaymaktadır. Gerçek

denetimi (fact-checking) her zaman etkili olmamakta, hatta bazı durumlarda siyasi kutuplaşmayı artırmaktadır. Dijital platformlar, miting organize etme, mesaj yayma ve taban oluşturma konusunda kilit araçlara dönüşmüştür. Ancak bu ortamlar aynı zamanda yankı odaları oluşturarak farklı görüşleri dışlamakta ve aşırı uçları beslemektedir. Bu durum, demokratik süreçleri zorlaştıran parçalı bir bilgi ekosistemine yol açmaktadır.

İktidardaki Popülizm

Avrupa'da bazı ülkelerde popülist partiler muhalefetten iktidara geçmiş durumdadır. Bu partilerin yönetim tarzları farklılık göstermektedir. Macaristan ve Polonya gibi ülkelerde iktidardaki popülist partiler, yargı bağımsızlığını ve basın özgürlüğünü zayıflatan büyük yapısal değişiklikler gerçekleştirmiştir. Bu durumlar, demokrasi erozyonu konusunda ciddi endişelere yol açmıştır. Bazı örneklerde ise popülist partiler iktidara geldikten sonra radikalliklerini azaltmış veya koalisyon ortağı olmanın zorluklarıyla yüzleşmiştir. İtalya'da Beş Yıldız Hareketi ve Lig Partisi, büyük vaatlerle iktidara gelmiş ancak kısa sürede yönetmenin ve AB kurallarına uymanın zorluklarını fark etmiştir. Buna rağmen, popülist partiler kamuoyunu ve politika gündemini etkilemeye devam etmektedir. Varlıkları, ana akım partileri uzun süredir göz ardı edilen sorunlarla yüzleşmeye zorlamaktadır.

Sonuç

Avrupa'daki popülizm, siyasi manzaranın köklü bir değişimini temsil etmektedir. Bu yalnızca elitlere karşı bir tepki ya da geçici bir kriz yanıtı değildir. Aksine, ekonomi, kültür ve kurumsal yapılarda meydana gelen daha geniş çaplı dönüşümlerin bir yansımasıdır.

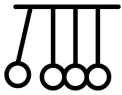
Ekonomik güvensizlik, kimlik siyaseti ve kurumsal güvensizlik gibi faktörler, siyasi ayrımları değiştirmiş, geleneksel partileri zayıflatmış ve yeni seslere alan açmıştır.

Popülist hareketler sürekli evrilmekte ve hem riskler hem de fırsatlar barındırmaktadır. Liberal demokrasiyi zayıflatabilir, normları aşındırabilir ve dışlayıcı politikaları teşvik edebilirler. Öte yandan, temsil, kurumlar ve halkla güven ilişkilerinin yeniden inşası gereksinimini de gözler önüne sererler. Avrupa siyasetinin geleceği, demokrasinin bu temel şikâyetlere çözüm üretme kapasitesine bağlıdır. Bu da yalnızca

teknik çözümlerle değil; ekonomik kapsayıcılık, kültürel uyum ve siyasi hesap verebilirlik anlayışının yeniden şekillendirilmesiyle mümkündür.

Kaynakça

1. Noury, Abdul, and Gerard Roland. "Identity Politics and Populism in Europe." *Annual Review of Political Science*, vol. 23, no. 1, 11 May 2020, pp. 421–439.
2. "The Rise of Right-Wing Populism in Europe." *Majalla.com*, 2024, en.majalla.com/node/318731/politics/rise-right-wing-populism-europe.
3. Barber, Tony. "Europe's Diminished Far Right Still Poses a Threat." *@FinancialTimes*, *Financial Times*, 23 May 2019, www.ft.com/content/22efb0e2-7bcb-11e9-81d2-f785092ab560.
4. O'Shaughnessy, Brendan. "The Rise of Populism." *Keough School of Global Affairs*, 28 Jan. 2022, keough.nd.edu/news-and-events/news/the-rise-of-populism/. Accessed 18 June 2025.
5. <https://www.facebook.com/PatChappatte>. "Populists of Europe, Unite!" *Globecartoon - Political Cartoons - Patrick Chappatte*, 2019, chappatte.com/en/images/populists-europe-unite. Accessed 18 June 2025.
6. Saenz, Miriam, and Mirko Paradiso. "An Approach to European Populism." *Euractiv*, *EURACTIV*, 22 Dec. 2023, www.euractiv.com/section/politics/video/an-approach-to-european-populism/. Accessed 18 June 2025.
7. De Vries, Catherine E. "The Cosmopolitan-Parochial Divide: Changing Patterns of Party and Electoral Competition in the Netherlands and Beyond." *Journal of European Public Policy*, vol. 25, no. 11, 26 June 2017, pp. 1541–1565, <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1339730>. Accessed 27 Nov. 2020.
8. Vermeer, Marnix, and Marnix Vermeer. "Pan-European Populism: One Ideology with Flexible Interpretations (Part 1) - Shaping Europe." *Shaping Europe*, 2 Sept. 2021, shapingeurope.eu/pan-european-populism-one-ideology-with-flexible-interpretations-part-1/. Accessed 18 June 2025.